

LEYENBURG
CHRISTELIJKE BASISCHOOL

Dyslexieprotocol

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Inhoudsopgave

1. Doel van het dyslexieprotocol.....	3
2. Leesproblemen en dyslexie.....	3
2.1 Wat is dyslexie?	3
2.2 Uitzonderingen: wanneer kan er geen dyslexie worden vastgesteld?	3
2.3 Zorgniveaus	4
2.4 Rol van ouders.....	5
3. Kleuters.....	5
3.1 Reden voor aandacht dyslexie bij kleuters.....	5
3.2 Procedure kleuterbouw.....	5
3.3 Metingen en toetsen	6
3.4 Aanbod op zorgniveau 1, 2 en 3 in de kleuterbouw	6
3.5 Overdracht van groep 2 naar groep 3	7
3.6 Methode.....	7
4. Groep 3.....	8
4.1 Metingen en toetsen	8
4.2 Zorgniveaus	8
5. Groep 4 en 5	9
5.1 Metingen en toetsen	9
5.2 Zorgniveaus	10
6. Stappenplan bij vermoedens van dyslexie	11
6.1 Stappenplan.....	11
6.2 Stappenplan schematisch.....	13
7. Dyslexieonderzoek	13
7.1 Waar kan er onderzoek gedaan worden naar dyslexie?	13
7.2 Dyslexieonderzoek buiten de vergoedingsregeling.....	13
7.3 Individuele behandeling van ernstige, enkelvoudige dyslexie	14
7.4 Vergoedingsregeling dyslexie.....	14
7.5 Wel dyslexieverklaring, geen behandeling.....	14
8. Na dyslexieonderzoek	14
8.1 Afspraken over (extra hulp) in de klas voor leerlingen met dyslexie	14
8.2 Compenserende en dispenserende maatregelen	14
8.3 Tips/websites voor leerkrachten voor achtergrondinformatie/tips	15
9. Bronvermelding.....	16

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Inleiding

1. Doel van het dyslexieprotocol

Het protocol is ontwikkeld om goed kwalitatief onderwijs te kunnen bieden aan leerlingen die moeite hebben met lezen en spellen. Hiernaast is het protocol bedoeld om vroegtijdig lees- en spellingproblemen te signaleren en te onderkennen. Uit onderzoek blijkt dat de kans dat een interventieprogramma een positief effect heeft groter is, als lees- en spellingproblemen tijdig worden gesignaleerd. In sommige gevallen zijn de lees- en spellingproblemen dermate complex en hardnekkig dat hulp van buitenaf nodig is om tot een diagnose dyslexie en passende hulp te komen.

2. Leesproblemen en dyslexie

In Nederland heeft ongeveer 10% van de leerlingen op de basisschool moeite met lezen. Ongeveer 4% van de leerlingen in het regulier basisonderwijs heeft dyslexie (Blomert, 2006a).

2.1 Wat is dyslexie?

De volgende definitie van dyslexie wordt gehanteerd:

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijk, neurologisch of algemene verstandelijke beperking (Stichting Dyslexie Nederland, 2016).

2.2 Uitzonderingen: wanneer kan er geen dyslexie worden vastgesteld?

In bovenstaande definitie komt naar voren dat dyslexie een specifieke leerstoornis is. Dit betekent dat de lees- en spellingproblemen niet verklaard kunnen worden vanuit andere problematiek. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om dyslexie vast te stellen.

Intelligentie:

Zowel technisch lezen als spellen zijn specifieke vaardigheden waarin je niet noodzakelijk beter bent als je intelligenter bent (Stanovich, Cunningham, & Feeman, 1984; van Bon, 1993). Intelligentie heeft nauwelijks of geen invloed op het leren lezen. Bij leerlingen met een intelligentie op een moeilijk lerend niveau is het echter niet meer mogelijk om dyslexie vast te stellen. De moeite met lezen en of spellen kan in dat geval verklaard worden vanuit een algeheel leerprobleem en er kan dan ook niet gesproken worden van een specifiek lees- en/of spellingprobleem (dyslexie). Naast lees- en spellingproblemen heeft de leerling in dat geval ook moeite met de andere vakken.

Taalontwikkelingsstoornis (TOS)/ernstige taal/spraakproblemen

Als er sprake is van een taalontwikkelingsstoornis (TOS) of ernstige taal-/spraakproblemen, dan hebben leerlingen problemen met alle of meerdere aspecten van de (Nederlandse) taal. In dit geval is er geen sprake van een specifiek lees- en/of spellingprobleem en kan er geen dyslexie worden vastgesteld. De taalproblemen moeten eerst behandeld worden en pas daarna kan een eventueel dyslexietraject worden overwogen.

Dyslexie en andere ontwikkelingsstoornissen:

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Sommige leerlingen hebben op meerdere gebieden (leer)problemen. Voor het bieden van juiste begeleiding is het van belang dat de leerkracht en de betrokken leesspecialist een goed beeld hebben van en oog hebben voor de bijkomende factoren die het lezen en spellen kunnen beïnvloeden.

Bij sommige leerlingen is er sprake van co-morbiditeit. Dit betekent dat er sprake is van twee of meer ontwikkelingsstoornissen (bijvoorbeeld ADHD en dyslexie). Om dyslexie te kunnen vaststellen is het echter noodzakelijk dat eerst eventuele andere problematiek onderzocht en behandeld wordt. Pas als dit is gebeurd, kan er een dyslexietraject worden opgestart. De reden hiervoor is, dat het van belang is om uit te sluiten dat de lees- en spellingproblemen voortkomen vanuit andere problematiek (bijvoorbeeld aandacht-/concentratieproblemen).

2.3 Zorgniveaus

De zorg op het gebied van lees- en spellingproblemen wordt weergegeven in zorgniveaus.

Ondersteuningsniveau 1	Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband. Dit zijn de leerlingen die in het groepsplan onder niveau A & B vallen.
Ondersteuningsniveau 2	Extra zorg in de groepssituatie door de leerkracht (leerlingen die een IV of V score behalen en leerlingen die voor de eerste keer een V- score behalen) Dit zijn de leerlingen in het groepsplan die onder niveau C vallen.
Ondersteuningsniveau 3	Specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door de intern begeleiders/leesspecialist in de school (leerlingen die voor de tweede keer een V- behalen, de zwakste 10%). Voor deze leerlingen wordt er een individueel handelingsplan opgesteld, die aanvullend is op het groepsplan.
Ondersteuningsniveau 4	Diagnostiek en behandeling in een zorginstituut (zwakste 4% van de leerlingen). Hier vallen de leerlingen onder die op drie meetmomenten achtereenvolgens een V- score op technisch lezen behalen, of een V score op technisch lezen in combinatie met een V- score op spelling. Of als ze dit niet behalen, maar er wel grond is voor een dyslexieonderzoek. (Bijvoorbeeld: erfelijkheid, hardnekkigheid, totaalbeeld van het kind)

Regulier traject binnen de vergoede zorg:

In de meeste gevallen duurt een dyslexietraject minimaal een jaar. Als er een grote lees en/of spellingachterstand wordt gesignaleerd, dan wordt dit allereerst met ouders besproken. Vervolgens wordt er extra hulp volgens de richtlijnen ingezet. Na een half jaar volgt er een tussenmeting en na een jaar een eindmeting. Voor de meetmomenten worden de Cito-toetsen (DMT en Spelling) gebruikt. Deze toetsen worden afgenomen in de Cito-periodes in januari en juni. Als er na dit jaar onvoldoende

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

voortgang is, kan een leerling voor een dyslexieonderzoek worden aangemeld. Als een kind na deze periode (nog) niet in aanmerking komt voor een dyslexietraject, dan kan ervoor worden gekozen om het dyslexietraject te verlengen.

Om voor een vergoed diagnostiek- en behandeltraject in aanmerking te komen, moet er sprake zijn van één van de volgende scenario's:

- Een kind scoort op een leestoets (DMT) op drie achtereenvolgende meetmomenten een V- (score bij de zwakste 10%) .
- Een kind scoort op een leestoets (DMT) op drie achtereenvolgende meetmomenten een V (score bij de zwakste 20%) in combinatie met een V- op spelling (score bij de zwakste 10%).

Als een kind net niet in aanmerking komt voor de vergoede diagnostiek en behandeling van de gemeente, dan vindt er overleg plaats tussen ouders en de intern begeleider. Om leerlingen voldoende tijd te geven om zich te ontwikkelen, is halverwege groep 4 het eerste moment dat een kind voor een dyslexieonderzoek in aanmerking kan komen.

2.4 Rol van ouders

Op het moment dat er vermoedens zijn van lees-/spellingproblematiek, informeren wij de ouders. De school is verantwoordelijk voor het bieden van goed lees- en spellingonderwijs. De begeleiding op school en thuis moeten in elkaars verlengde liggen.

Ouders kunnen thuis veel doen om de leesontwikkeling van hun kind te stimuleren, als het op een ontspannen, leuke manier gebeurt. Het gaat niet alleen om wat ouders doen, maar vooral om de manier waarop.

Dagelijks lezen is voor leerlingen met (ernstige) leesproblemen van essentieel belang, het liefst op school en thuis.

Op de site www.makkelijklezenplein.nl en www.leesplein.nl staan tips voor ouders.

3. Kleuters

3.1 Reden voor aandacht dyslexie bij kleuters

In de kleuterperiode komen er veel onderwerpen aan bod. In deze periode kunnen risicofactoren voor het ontwikkelen van dyslexie naar voren komen. Hierbij kan gedacht worden aan: moeite met het onthouden van de namen van de leerlingen in de klas, dagen van de week, kleuren en later met de letters en de cijfers. Het is belangrijk om tijdig risicofactoren te signaleren, zodat hier extra begeleiding en oefening op kan worden ingezet. Als er risicofactoren aanwezig zijn, wil dit echter niet altijd zeggen dat een kind dyslexie ontwikkelt, maar het risico op dyslexie is dan verhoogd.

3.2 Procedure kleuterbouw

In groep 1-2 komen (onder andere) de volgende onderwerpen aan bod:

- Bij boekbegrip wordt er gewerkt aan de boekoriëntatie, verhaalbegrip, functies van geschreven taal, relatie gesproken en geschreven taal en functioneel 'lezen' en 'schrijven'.

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

- Bij taalbewustzijn wordt er gewerkt aan het nauwkeurig luisteren, bewustzijn van zinnen en woorden, rijmen, bewustzijn van klankgroepen, isoleren van klanken, synthese en analyse van klanken, manipuleren van klanken.
- Bij het alfabetisch principe wordt er gewerkt aan het herkennen van letters, benoemen van letters, letters in woorden, schrijven van letters.

3.3 Metingen en toetsen

	September	Januari/februari	Mei/juni
Groep 1	Er wordt gestart met het basisaanbod, als er leerlingen opvallen dan worden deze met de intern begeleider besproken.	Zorgleerlingen signaleren: Inzichtelijk geeft iedere maand een checklist. Als een kind twee keer uitvalt op een onderdeel, dan komt dat terug in het groepsplan en wordt hier extra aandacht aan besteed in de groep. Er wordt gewerkt met een A-, B- en C- groep.	Na het eerste kleuterjaar bekijkt de leerkracht het overzicht van Inzichtelijk om leerlingen met risicofactoren te signaleren.
Groep 2	In augustus worden de groepen A, B en C opnieuw ingedeeld aan de hand van de checklist van groep 1.	M2 Citotoets taal voor kleuters en de checklist van Inzichtelijk– de leerkracht signaleert risicofactoren en biedt extra hulp binnen het groepsplan.	E2 Citotoets taal voor kleuters en de checklist van Inzichtelijk– er vindt overdracht tussen de leerkrachten uit groep 2 en 3 plaats.

3.4 Aanbod op zorgniveau 1, 2 en 3 in de kleuterbouw

Zorgniveau 1:

Onder dit zorgniveau vallen alle lessen die in de groep gegeven worden. Alle leerlingen volgen deze lessen en de uitleg die hierbij hoort.

Zorgniveau 2:

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Leerlingen die twee keer in de checklist van Inzichtelijk opvallen op gebieden die te maken hebben met de aanvankelijk leesvaardigheden vallen in zorgniveau 2. Deze leerlingen krijgen extra instructie en oefening van de leerkracht in de kleine kring. Dit gebeurt twee keer per week 10 minuten.

Zorgniveau 3:

- De leerlingen zitten in een heterogene groep (1/2 combinatie). Er wordt gedifferentieerd gewerkt in vijf niveaus. Als blijkt dat leerlingen op meerdere gebieden achterblijven, dan wordt er een individueel handlingsplan opgesteld. Dit gebeurt in overleg met de intern begeleider. Afhankelijk van de onderwijsbehoeften van de leerling, wordt het onderwijsaanbod hier op afgestemd. Het programma BOUW kan ingezet worden vanaf januari in groep 2.

3.5 Overdracht van groep 2 naar groep 3

Eind groep 2 heeft de leerkracht van groep 2 de overdracht met de leerkracht van groep 3. Hierbij wordt nagedacht over de niveaugroepen in groep 3 en een voorlopige verdeling gemaakt. Er wordt bepaald welke leerlingen extra zorg nodig hebben op het gebied van lezen. Leerlingen die in de kleuterperiode veel moeite hadden met de aanvankelijke leesvaardigheden starten in groep 3 in de verlengde instructiegroep (zorgniveau 2).

3.6 Methode

Er wordt gewerkt met de methode Veilig Leren Lezen. De leerlingen worden bij deze methode verdeeld in drie groepen: zon, maan en ster. De leerlingen die in de zongroep zitten pakken het lezen snel op. Ze hebben weinig instructie nodig en gaan na een korte instructie zelfstandig aan het werk. De leerlingen die in de maangroep zitten, krijgen de basisinstructie. Leerlingen in de stergroep hebben meer moeite met het aanvankelijk lezen. Deze leerlingen krijgen verlengde instructie na de basisinstructie. Om het leren van letters visueel te ondersteunen, wordt er hiernaast gebruik gemaakt van Spreekbeeld.

4. Groep 3

4.1 Metingen en toetsen

	September	Oktober	Januari/februari	Mei/juni
Groep 3	<p>Na de overdracht worden de instructiegroepen verdeeld.</p> <p>Starttoets van Veilig Leren op letterkennis op aangepaste wijze.</p> <p>Leerlingen krijgen een blad met letters en omcirkelen welke ze weten. Deze letters worden gecheckt/gelezen met de leerkracht.</p> <p>We kiezen voor deze manier om de leerlingen niet te ontmoedigen.</p>	<p>Na elke kern volgt er een toets met een nieuw kernplan waarbij de leerlingen op niveau worden ingedeeld.</p> <p>Naast aanpassingen op het niveau binnen het circuit (flitsen van letters en/of woorden, lezen van woordrijtjes) kunnen leerlingen aangemeld worden voor het oefenprogramma BOUW.-</p>	<p>Afname DMT, AVI en Citotoets Spelling M3</p> <p>Als leerlingen uitvallen op de DMT, dan wordt er aanvullend een grafemtoets van Cito afgenomen, om te achterhalen of de leerlingen de letters kennen.</p> <p>De leerkracht signaleert de leerlingen met spellingmoeilijkheden en herverdeelt de niveaugroepen in een groepsplan.</p> <p>De leerlingen (met- en zonder leesproblemen) worden na elke kerntoets herverdeelt in niveaugroepen.</p>	<p>Afname DMT en Cito-toets Spelling E3</p> <p>De leerkracht monitort de vooruitgang van de leerlingen en herverdeelt de niveaugroepen in een groepsplan voor technisch lezen en spelling.</p>

Uitleg:

4.2 Zorgniveaus

Zorgniveau 1:

Alle leerlingen volgen de basisinstructie van Veilig Leren Lezen.

Zorgniveau 2:

De leerlingen in zorgniveau 2 zijn de sterleerlingen van Veilig Leren Lezen. Er wordt extra en verlengde instructie gegeven tijdens het circuit. Deze leerlingen hebben meer instructie, oefening en herhaling nodig op het niveau waarop ze functioneren. De sterleerlingen krijgen dagelijks 10 minuten extra (verlengde) instructie van de leerkracht. Daarnaast is er vanaf augustus 2018 3x per week extra ondersteuning van onderwijsassistent tijdens het circuit, waarbij de leerlingen nogmaals extra instructie, herhaling en oefening krijgen. Leerlingen met spellingproblemen krijgen extra instructie en oefening op dit gebied d.m.v. het samen nakijken van ieder dictee. Er volgt dan instructie, herhaling van de categorie en tot slot het goed opschrijven.

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Zorgniveau 3:

Voor leerlingen met een ernstige leesachterstand op de Citotoets M3 wordt er in de periode van januari tot juni verder gegaan met het aansluiten op het niveau van de leerling. Opnieuw kunnen er leerlingen starten met het oefenprogramma BOUW. Daarnaast worden alle activiteiten in het circuit aangepast aan de kern waarin de leerlingen functioneren.

Overdracht van groep 3 naar groep 4

De leerkracht van groep 3 heeft een overdracht met de leerkracht van groep 4. Hierin wordt aangegeven welke leerlingen in welk zorgniveau zitten en wat de aandachtspunten zijn. In groep 4 wordt er direct gestart met drie instructiegroepen en (indien nodig) hulp op zorgniveau 3.

Daarnaast heeft de intern begeleider van de groepen 3 een overdracht met de intern begeleider van de groepen 4.

5. Groep 4 en 5

5.1 Metingen en toetsen

In groep 4 t/m 8 wordt er gewerkt met de methode Leesparade. Bij spelling wordt er gebruik gemaakt van de methode Spelling op Maat van Taalverhaal. Ook in deze groepen wordt er gebruik gemaakt van drie instructiegroepen. Tussen de groepen vindt een mondelinge overdracht tussen de leerkrachten plaats.

Metingen en toetsen

	November	Januari/februari	April	Mei/juni
Groep 4		Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling M4	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling E4
Groep 5	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling M5	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling E5
	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling M6	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling E6

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Groep 7	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling M7	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling E7
Groep 8	Indien nodig: tussenmeting	Afname Cito-toets DMT, AVI en Cito spelling M8	Indien nodig: tussenmeting	Voor leerlingen die worden gevolgd in het dyslexieprotocol kan eventueel de Brus, Klepel, AVI en PI-dictee worden afgenomen

5.2 Zorgniveaus

Zorgniveau 1:

Alle leerlingen volgen het aanbod voor zowel lezen als spelling op zorgniveau 1. Dit is het basisaanbod in de klas. Er wordt gewerkt met drie instructiegroepen.

Zorgniveau 2:

De leerlingen die in de verlengde instructiegroep zitten (C-groep) krijgen zorg op zorgniveau 2. Deze leerlingen krijgen extra zorg in de groepssituatie, gegeven door de leerkracht. De instructie- en oefentijd wordt uitgebreid en het aanbod wordt geïntensiveerd. Er wordt voor lezen vier keer per week 15 minuten extra en verlengde instructie gegeven met de methode Leesparade. Voor spelling krijgen deze leerlingen drie keer per week 15 minuten extra en verlengde instructie met de methode Spelling op Maat.

De leerlingen die in zorgniveau twee zitten, kunnen hiernaast twee keer per week 5 minuten met het flitsen van woorden. Flitsen wordt gedaan op de computer. Met flitsen krijgen leerlingen kort woorden te zien, die ze zo snel mogelijk moeten lezen. Dit stimuleert het ontwikkelen van woordbeelden en werkt aan het leestempo.

Bij spelling wordt er extra geoefend met Spellingwerk, met de categorieën waar leerlingen moeite mee hebben.

Zorgniveau 3:

Leerlingen met (ernstige) lees- en spellingmoeilijkheden krijgen hulp op zorgniveau 3. Op dit zorgniveau wordt intensieve, systematische begeleiding geboden aan de hand van een geprotocolleerde werkwijze. Deze hulp wordt gegeven op aanvulling op de gewone lees- en spellinglessen en komt bovenop de extra en verlengde instructie. De leerlingen die onder zorgniveau 3 vallen, krijgen ook altijd de extra en verlengde instructie op zorgniveau 2. Er wordt onderscheid gemaakt tussen leerlingen die vooral uitval hebben op lezen, of vooral op spelling. De hulp op zorgniveau 3 vindt plaats in een klein groepje van maximaal vier leerlingen. Aan de hand hiervan wordt er gekozen voor één van de volgende opties:

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

- 60 minuten Ralfi Lezen (eventueel met teksten van Nieuwsbegrip, , Pravoo→ = DMT oefenmap met teksten en woorden). Dit vindt plaats onder begeleiding van de leerkracht in de groep. Dit geldt voor leerlingen die vooral moeite hebben met woordlezen (twee keer op rij een V- score op de DMT).
- 30 minuten Ralfi Lezen (eventueel met teksten van Nieuwsbegrip, Pravoo→ = DMT oefenmap met teksten en woorden). Dit vindt plaats onder begeleiding van de leerkracht in de groep. Hiernaast wordt er 30 minuten in de klas gewerkt met Letterstad en 30 minuten per week thuis. Dit geldt voor leerlingen die moeite hebben met woordlezen en spelling (twee keer een V op de DMT in combinatie met een V- score op Cito spelling).

6. Stappenplan bij vermoedens van dyslexie

6.1 Stappenplan

Stap 1: signaleren na meetmoment 1

Het signaleren van een vermoeden van dyslexie is een gedeelde zorg van de leerkracht en de interne begeleiding.

Signaleren doen wij aan de hand van:

- Methodegebonden toetsen
- Niet-methodegebonden toetsen (Cito-toetsen)
- Groep-/leerlingbespreking: signaleren en bespreken van de achterstand. Hier wordt ook besproken welke begeleiding de leerling de afgelopen periode heeft gehad en hoe het vervolg eruit zal zien.

Stap 2: inzetten extra hulp op zorgniveau 2

- Verlengde instructie
- Extra instructie.

In het groepsplan staat beschreven wie verlengde en/of extra instructie krijgt en op welke manier dat wordt gedaan.

Stap 3: meetmoment 2

- Afname niet-methodegebonden toets (Cito-toets)
- Groepsbespreking
- Evaluatie groepsplan lezen.

In januari en juni vindt er een evaluatie plaats van het groepsplan lezen en spelling. Op dit moment wordt ook de gemaakte groei van de leerlingen in het dyslexieprotocol bekeken. Er kan dan besloten worden om een leerling in een ander zorgniveau in te delen.

Stap 4: inzetten extra hulp op zorgniveau 3

- De leerlingen krijgen extra en verlengde instructie.

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

- Er wordt een individueel handelingsplan gemaakt voor lezen en/of spelling.
- Hiernaast wordt er een andere methode gebruikt dan de methode die in de klas gehanteerd wordt (bijvoorbeeld Connect, Ralfi en Pravoo).
- 60 minuten lezen per week of 40 minuten lezen en 40 minuten spelling per week.
- De begeleiding vindt plaats in een kleine groep van maximaal 4 leerlingen onder begeleiding van de leerkracht.

Stap 5: meetmoment 3

- Afname niet-methodegebonden toets
- Groep/leerlingbespreking
- Evaluatie groepsplan en individueel handelingsplan lezen en spelling.
- Eventueel aanmelden voor dyslexieonderzoek of bespreken of het traject moet worden voortgezet of afgesloten.

Stap 6: Doorverwijzing onderzoek

- Achterstand en hardnekkigheid van lees- en spellingsproblemen zijn aangetoond
- Verwijzing naar HCO of RID voor onderzoek naar de aanwezigheid van dyslexie
- Bij vaststelling van ernstige enkelvoudige dyslexie krijgt de leerling een vergoede behandeling
- Er zal altijd met of zonder behandeling afstemming zijn op de onderwijsbehoeften van het kind, hiervoor hanteren wij de dyslexiekaart (zie bijlage).

6.2 Stappenplan schematisch

7. Dyslexieonderzoek

7.1 Waar kan er onderzoek gedaan worden naar dyslexie?

Ouders-verzorgers melden zelf het kind aan voor onderzoek bij:

- HCO
- RID
- Overige instellingen naar keuze. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat het niet overal mogelijk is om een vergoed dyslexieonderzoek te laten doen.

7.2 Dyslexieonderzoek buiten de vergoedingsregeling

Indien een leerling (net) niet in aanmerking komt voor de vergoede regeling, vanwege niet voldoen aan het achterstandscriterium, dan vindt er een gesprek plaats tussen de ouders en de intern begeleider. Het is dan niet mogelijk om het onderzoek te laten vergoeden door school. Als de ouders toch een onderzoek naar dyslexie willen, dan kan dit bij een extern bureau (op eigen kosten) worden aangevraagd. De school kan deze organisatie wel de handelingsplannen aanleveren en de intern begeleider kan meedenken over een geschikte organisatie voor een dyslexieonderzoek.

7.3 Individuele behandeling van ernstige, enkelvoudige dyslexie

De diagnosticus stelt vast of er bij de leerling sprake is van ernstige enkelvoudige dyslexie. Deze leerling komt in aanmerking voor een vergoede behandeling.

7.4 Vergoedingsregeling

Er is alleen vergoeding bij vaststelling van ernstige enkelvoudige dyslexie.

Intern begeleider informeert de ouders over een vermoeden van dyslexie d.m.v. het leerlingdossier. Dit dossier bevat een overzicht van resultaten van lees- en spellingtoetsen van het leerlingvolgsysteem en een beschrijving van de geboden hulp (Individueel Handelingsplan). De ouders melden hun kind aan bij een onderzoeksbureau (bijvoorbeeld: HCO, RID, Groos). Het onderzoeksbureau start een onderzoek op basis van het dossier en de interventies. Het oordeel van de onderzoekers is bepalend voor een vergoeding voor dyslexieonderzoek en/of dyslexiebehandeling. De dyslexiebehandeling geldt als geoorloofd verzuim, waarvoor de school vrij mag geven. Dit betekent dat de behandeling onder schooltijd plaats mag vinden.

7.5 Wel dyslexieverklaring, geen behandeling

Leerlingen die niet voldoen aan het achterstandscriterium, kunnen mogelijk wel dyslectisch zijn. Diagnostiek kan wel plaatsvinden, maar er volgt geen vergoede behandeling. Er is geen sprake van ernstige, enkelvoudige dyslexie. Wel krijgen deze leerlingen een dyslexieverklaring en mogen zij gebruik maken van de compenserende en dispenserende maatregelen. Voor meer informatie verwijzen we naar www.stichtingdyslexienederland.nl, www.balansdigitaal.nl of www.masterplandyslexie.nl.

8. Na dyslexieonderzoek

Als er dyslexie is vastgesteld bij een leerling is het belangrijk dat de aangeboden ondersteuning voortgezet wordt. Leerlingen met dyslexie hebben veel herhaling en oefening nodig. Als deze herhaling en ondersteuning niet meer geboden worden, zullen de achterstanden van de leerlingen ten opzichte van de klasgenoten groter worden.

8.1 Afspraken over (extra hulp) in de klas voor leerlingen met dyslexie

Op de Leyenburgschool vullen wij met behulp van de dyslexieverklaring een dyslexiekaart (zie bijlage 1) in voor de leerling. Het onderwijsaanbod wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerling. De inhoud, de frequentie van de (extra) begeleiding en de ondersteuning van de leerkracht worden hierin vastgelegd. De ouders worden op de hoogte gesteld. Belangrijk is dat deze kaart jaarlijks of bij veranderende omstandigheden wordt aangepast. De ondersteuningsbehoeften op dit gebied kunnen veranderen!

8.2 Compenserende en dispenserende maatregelen

Het is van belang om per leerling ieder jaar te bekijken wat er nodig en mogelijk is. De volgende maatregelen zijn mogelijk.

Compenserende maatregelen voor lezen:

- teksten in de klas laten voorlezen door andere leerlingen of door de docent zelf
- opdrachten op schrift met meer witruimte tussen de verschillende opdrachten
- ICT-hulpmiddelen toestaan bij lezen
- extra tijd geven voor oefeningen en opdrachten.

Protocol bij (hardnekkige) lees- en spellingproblemen

Compenserende maatregelen voor spellen en schrijven:

- kopieën van aantekeningen en bordschema's geven (door docent of medeleerling)
- hulpmiddelen toestaan
- spellinglijsten en regelkaarten
- een elektronisch woordenboek
- een tekstverwerker / laptop (eventueel met spraakherkenning)
- vergroten lees- en schrijfmateriaal.

Compenserende maatregelen voor toetsing:

- toetsen eventueel mondeling afnemen
- toetsen vergroten
- opdrachten voor toetsen verwerken op de computer
- extra tijd geven voor het maken van een toets
- kleine gedeeltes van de stof toetsen.

Compenserende maatregelen voor beoordeling:

- aangepaste beoordeling voor spelling Nederlands
- aangepaste beoordeling voor spelling vreemde talen.

Dispenserende maatregelen

Wanneer de school dispensatie verleent, betekent dit dat de leerling vrijstelling kan krijgen van bepaalde taken/vakken zoals:

- voorleesbeurten
- spellingtoetsen
- spellingbeoordeling
- minder boeken op de boekenlijst

8.3 Tips/websites voor leerkrachten voor achtergrondinformatie

www.stichtingdyslexienederland.nl

www.masterplandyslexie.nl

www.steunpuntdyslexie.nl

www.dyslexieroute.nl

9. Bronvermelding

Wentink, H., Verhoeven, L., Van Druenen, M. (2011). Protocol Leesproblemen en Dyslexie. Groep 1 en 2. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Gijssel, M., Scheltema, F. Van Druenen, M. & Verhoeven, L., (2011). Protocol Leesproblemen en Dyslexie. Groep 3. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Gijssel, M., Scheltema, F. Van Druenen, M. & Verhoeven, L., (2011). Protocol Leesproblemen en Dyslexie. Groep 4. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Scheltema, F., Gijssel, M., Van Druenen, M. & Verhoeven, L., (2011). Protocol Leesproblemen en Dyslexie. Groep 5-8. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Stichting Dyslexie Nederland (2008). Dyslexie. Diagnose en behandeling van dyslexie. Brochure van de Stichting Dyslexie Nederland. Geheel herziene versie. (zie digitale versie: www.stichtingdyslexienederland.nl).

Struiksma, C. (2005). Organisatorisch continuüm voor de zorgroute van leerlingen met leesproblemen en dyslexie. Notitie rond 'Tussenvormen' in het kader van het Masterplan Dyslexie. (zie voor digitale versie: www.masterplandyslexie.nl)

Blomert, L. (2006a). Onderzoek t.b.v. de protocollen voor dyslexie diagnostiek en behandeling (eindrapport projectnummer 608/001/2005). Amsterdam: CVZ.